

БЮЛЕТЕНЬ #2

16 травня 2024 року

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra
Швейцарська Конфедерація

FiBL

SAFOSO

 ОФІС З РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА ЕКСПОРТУ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА

 Бізнес

 infagro

КЛЮЧОВІ ТОВАРИ МОЛОЧНОГО ЕКСПОРТУ

Спеціальний інформаційно-аналітичний бюлетень підготовлений агентством Інфагро в рамках серії експертних зустрічей з підтримки та просування експорту молочної продукції в умовах війни

Загальні тенденції

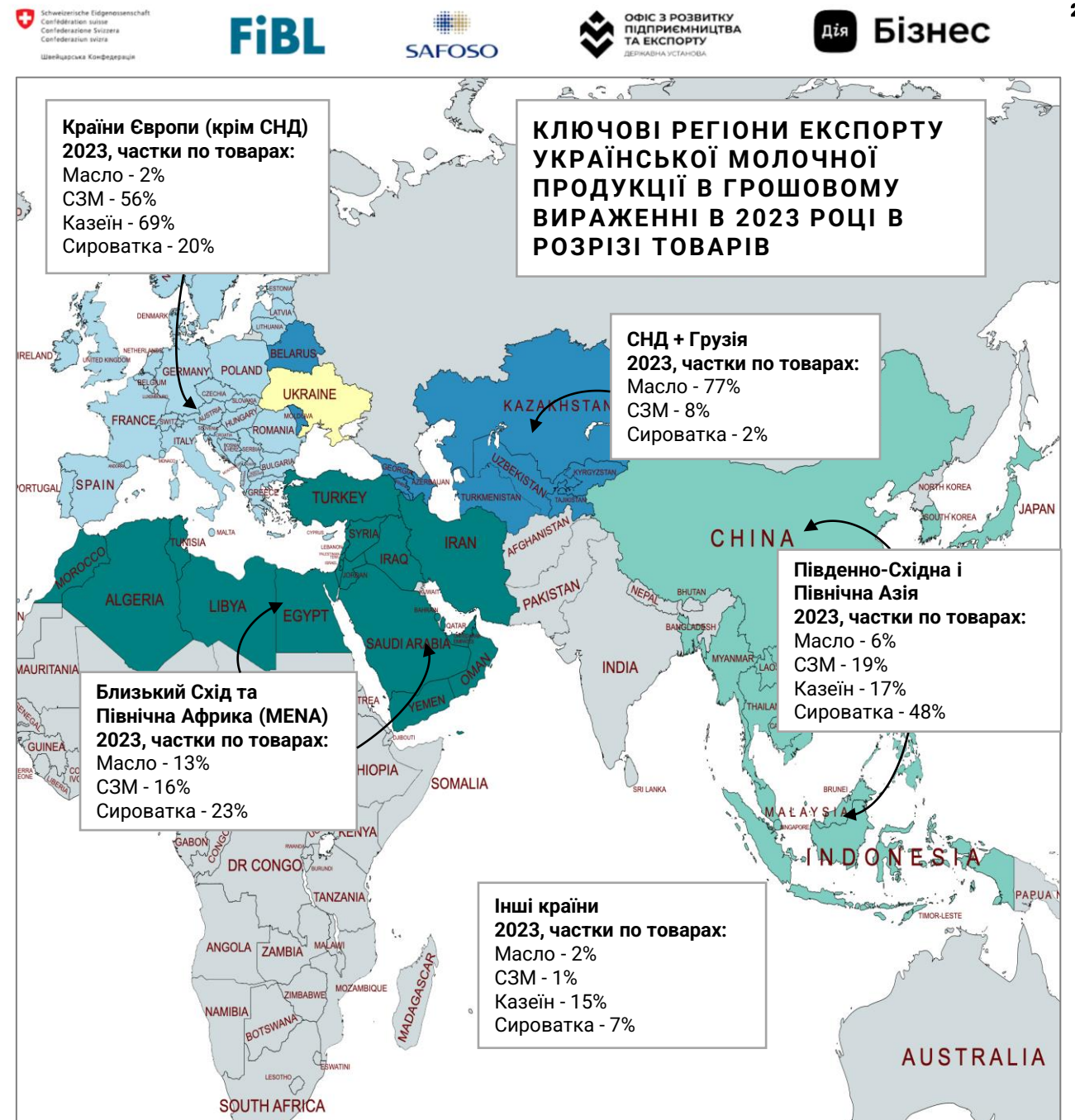
Зміни молочного балансу в Україні через вплив війни і не тільки стосуються, звичайно ж, і зовнішньої торгівлі. Якщо у 2022 році (особливо у другій половині) експорт молокопродуктів був значно вигіднішим за внутрішні продажі, то у 2023-2024 роки ситуація змінилась. На відміну від 2022 року, в зазначений період збільшилося споживання молочних продуктів в країні, зросли внутрішні ціни, а кон'юнктура світових ринків значно погіршилась – експортні ціни суттєво знизились. У таких умовах провідні компанії намагаються максимально орієнтуватися на внутрішній ринок і по можливості мінімізувати виробництво продукції для експорту. Але в країні все ще є виражена сезонність в пропозиції молока, весною з'являються надлишки сировини. Та і з потребою жирів і протеїнів у переробників є певний дисбаланс, всім потрібні жири, а протеїни в більшості випадків у надлишку. Помітно впливає на баланс також істотне збільшення імпорту у 2024 році. Через наведені фактори експорт для молочної галузі залишається необхідністю.

Якщо у 2022 році була можливість навіть масло експортувати в значних обсягах, то з 2023 року ситуація змінилась, обсяги продажів цього товару зменшилися в рази, але значним залишається експорт сухого молока, казеїну та сироватки. Поки що не відбулося значного падіння у зовнішніх продажах сирів та навіть дещо збільшились відвантаження свіжих молокопродуктів.

На відміну від довоєнного періоду, експорт більшості протеїнових молочних товарів та молокомісних продуктів на раніше традиційні ринки Середньої Азії та Кавказу став не вигідним. Якщо продажі сухих молокопродуктів ще можна переорієнтувати на інші ринки, хоч і з нижчими цінами, то знайти альтернативні напрямки продажів сирних продуктів чи молокомісних консервів, експорт яких до 2022 року був досить значним, вкрай складно.

Найкращим ринком збуту для українських сухих молокопродуктів вважаються країни ЄС. Для поставок у цей регіон значно простіша логістика і вищі ціни, проте є і ризики – зовнішня потреба є нестабільною, оскільки регіон є експортером. Складнішим, але робочим, є варіант поставок у країни MENA. Є експортні угоди і в країни Південно-Східної та Північної Азії, але ціни попиту в них значно нижчі, тому українські продавці не завжди готові реалізовувати свій товар з великим дисконтом. Винятком є хіба що сироватка. Пропозиція цього товару в Україні надто велика для реалізації в ЄС чи навіть країни Африки.

Експорт сиру залишається досить значним, проте через той факт, що основним імпортером українських сирів є Казахстан, існують високі ризики зниження обсягів торгівлі з Україною через надлишок пропозиції товару в рф та білорусі.

Вершкове масло

Тренди українського ринку масла динамічно змінюються. Цей товар довгий період вважався експортоорієнтованим, тривалий час Україну навіть вважали одним із найбільших світових експортерів масла. Але вже в перспективі кількох років країна може перетворитися в чистого імпортера цього товару.

З початком війни 2014 року торгівля сирами скоротилася в рази. Виробники були вимушені знову повертатися до більш класичного виробництва масла з сушкою протеїну. В Україні з'явилися досить великі надлишки масла і його необхідно було експортувати. З цим виробники успішно справлялися, суттєво збільшивши зовнішні продажі. У 2017-2018 роках експорт товару вже перевищував показник в 30 тис. т.

Далі, зі зменшенням пропозиції сировини, випуск масла суттєво впав, а експорт скоротився в рази. Через повномасштабне вторгнення РФ у 2022 році потреба переробників в молоці знизилась через загальне скорочення споживання і з'явилася можливість збільшення виробництва масла та його вигідного експорту в ЄС. Така ситуація дозволила збільшити обсяги зовнішніх продажів товару на 29%, до 14 тис. т.

У 2023 році ситуація знову змінилася. Світові ціни на масло обвалилися, виробництво в Україні через дефіцит сировини збільшити не вдалося, а споживання почало швидко відновлюватись. Це стало причиною майже двократного падіння обсягів експорту масла, до 7,5 тис. т.

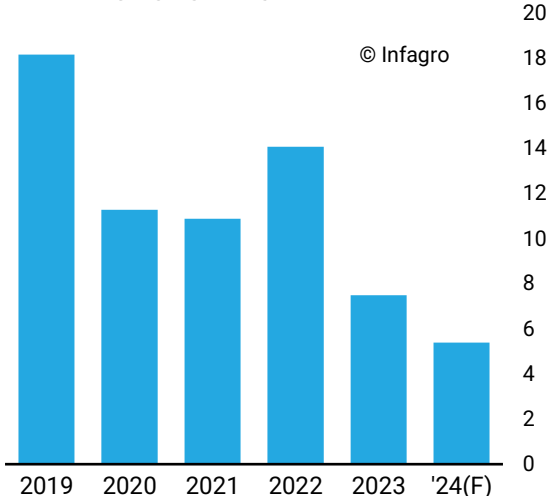
Більше того, з осені в Україні виник певний дефіцит товару, що призвело до різкого зростання цін на внутрішньому ринку. Цінова кон'юнктура стимулювала активний імпорт масла з країн ЄС. За четвертий квартал в Україну було завезено понад майже 2 тис. т цього товару разом з молочним жиром.

Якщо у 2022 році на ЄС припадала майже половина всього експорту українського масла, то у 2023 році продажів товару в країні спільноти майже не було. Це пояснюється, в першу чергу, значним погіршенням цінової кон'юнктури світового ринку. Якщо у 2022 році європейські трейдери тривалий період платили за українське масло навіть 6000 USD/т, то торік пропозиції ледве сягали 4500 USD/т.

Поточного року експорт масла буде далі знижуватись. Навряд чи з України буде вивезено більше 5,5 тис. т товару. Це вже рекордний мінімум за останні 10 років. Такі не дуже оптимістичні прогнози базуються на оцінках слабого зростання обсягів виробництва масла і на обачності операторів ринку. Пам'ятаючи дефіцит минулого міжсезоння, вони будуть робити складські запаси товару на наступну зиму.

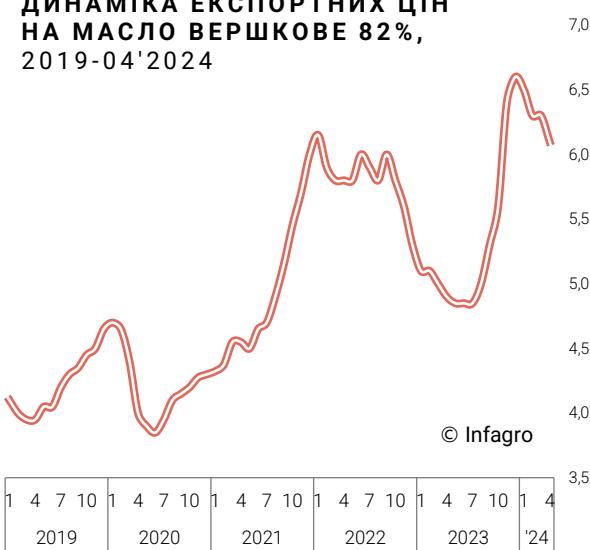
ДИНАМІКА ЕКСПОРТУ ВЕРШКОВОГО МАСЛА

ТИС.
ТОНН

ДИНАМІКА ЕКСПОРТНИХ ЦІН НА МАСЛО ВЕРШКОВЕ 82%, 2019-04'2024

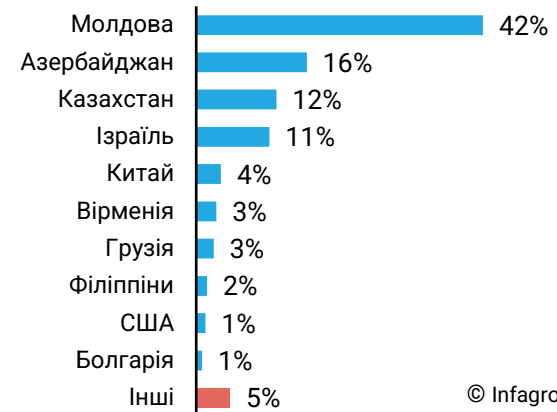
USD/КГ
БЕЗ ПДВ

СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ ВЕРШКОВОГО МАСЛА ПО КРАЇНАХ ПРИЗНАЧЕННЯ В 2021

СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ ВЕРШКОВОГО МАСЛА ПО КРАЇНАХ ПРИЗНАЧЕННЯ В 2023

Сухе знежирене молоко

До повномасштабного вторгнення росії експорт сухого молока стабільно падав. Обмовлено це було, в першу чергу, браком сировини для його виробництва в парі з маслом.

У 2021 році з України було вивезено лише 13,2 тис. т сухого знежиреного молока (СЗМ). Для порівняння, у 2014-2017 роках за кордон продавали по 29-34 тис. т щорічно.

Через профіцит сировини у 2022 році виробництво сухого молока в парі з маслом стало справжнім спасінням як для молочних заводів, так, відповідно, і для виробників молока. «Зайве» молоко сушили і продавали за кордон зазвичай досить дорого. Експорт СЗМ зріс одразу на дві третини, до 22 тис. т. Сприяли активному виробництву та експорту також досить високі ціни зовнішнього попиту. Впродовж року ціни на товар майже не опускалися нижче 3000 USD/т.

Але основною причиною успіху сушильників молока стала допомога дружніх країн ЄС з відміною мит та квот на українські товари з другого півріччя 2022 року. Через те, що українські експортери повністю втратили можливість логістики через свої порти, більше половини загального експорту СЗМ у 2022 році припало саме на країни Європейського Союзу.

У 2023 році, попри очікування, подальшого збільшення експорту сухого молока не відбулося через збільшення його внутрішнього споживання. Але все ж було вивезено приблизно 20,6 тис. т СЗМ. Як і у 2022 році, торік основним ринком збуту для українського сухого молока залишалися країни ЄС. Проте все ще більше третини обсягу було продано в країни Азії та Африки.

Щодо логістики експорту в країни Азії та Африки, слід зазначити, що налагодити нормальний транзит через Польщу на Балтійське море досі не вдалося. Польська влада поки не сприяє активізації цього маршруту, тому торговці відмовляються від логістики через Польщу. Більшість трейдерів віддають перевагу поставкам через румунський порт «Констанца».

Поточного року експорт сухого знежиреного молока якщо і збільшиться, то не суттєво. Всі будуть намагатися продавати товар в першу чергу в країни ЄС. Імпортери з цих країн платять більше, ніж трейдери для Африки та Азії. Проте навіть в Європу останнім часом доводиться поставляти СЗМ по збитковій ціні, актуальний рівень для українського товару складає 2200-2300 USD/т.

Західні аналітики прогнозують можливість покращення ринкової кон'юнктури у другому півріччі поточного року, проте суттєвого зростання цін попиту все одно найближчим часом не відбудеться.

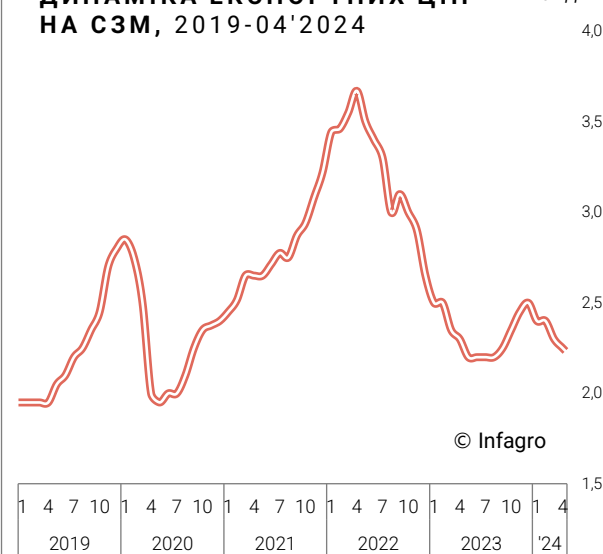
ДИНАМІКА ЕКСПОРТУ СУХОГО ЗНЕЖИРЕНОГО МОЛОКА

© Infagro

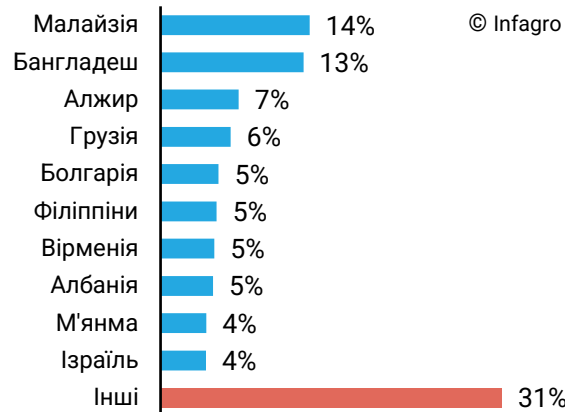

ДИНАМІКА ЕКСПОРТНИХ ЦІН НА СЗМ, 2019-04'2024

USD/КГ
БЕЗ ПДВ

СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ СУХОГО ЗНЕЖИРЕНОГО МОЛОКА ПО КРАЇНАХ ПРИЗНАЧЕННЯ В 2021

СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ СУХОГО ЗНЕЖИРЕНОГО МОЛОКА ПО КРАЇНАХ ПРИЗНАЧЕННЯ В 2023

Казеїн

На відміну від більшості інших молочних товарів, Україна досі вважається однією з найбільших світових країн-виробників казеїну. Шкода тільки, що випускається в основному лише технічний казеїн, який коштує дешевше за такий товар харчової якості.

Споживання казеїну в Україні досить обмежене, тому практично весь казеїн, що виробляється, експортується. Як і у випадку з сухим молоком, не завжди виробництво казеїну в країні було пріоритетним, обсяги виробництва/експорту то зростали, то знову скорочувалися. Багато потужностей з виробництва казеїну було виведено з експлуатації, більшість заводів, які ще працюють, старі і потребують модернізації, тому і випускається здебільшого технічний кислотний казеїн. Лише кілька компаній намагаються інвестувати в розвиток виробництва казеїну, в тому числі й харчової якості.

Останні роки перед повномасштабним вторгненням росії обсяги виробництва казеїну були незначними, на його виробництво зазвичай відправлялося лише некондиційне молоко.

Кардинально змінилася ситуація у 2022 році. В країні з'явилися великі надлишки сировини, яку потрібно було переробляти. Для поставок технічного казеїну в ЄС не потрібна сертифікація, тому навіть на початку війни (до відміни квот і мит на інші молочні товари) проблем з його експортом не було. Крім того, на той час сформувалися рекордно високі ціни на казеїн на світових ринках. Навіть за український технічний товар імпортери тривалий час платили понад 10500 USD/т. В результаті у 2022 році було вивезено з країни більше 8 тис. т казеїну, що є рекордом за останнє десятиріччя.

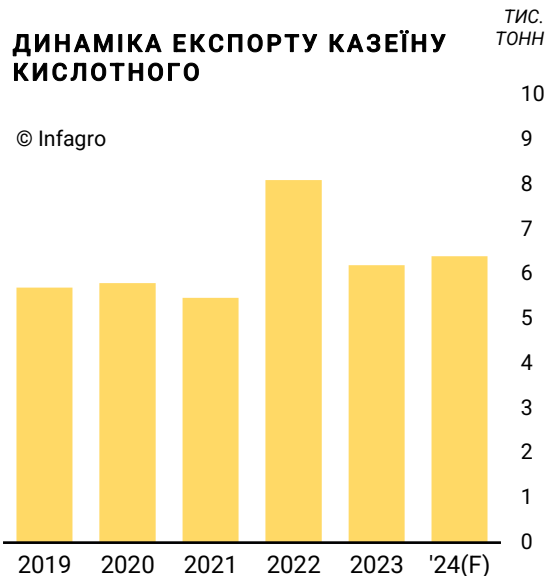
У 2023 році кон'юнктура світових ринків казеїну суттєво погіршилась. Імпортери знизили ціни попиту майже вдвічі. У другому півріччі ціна у 6000 USD/т вважалась робочою, але вона часто навіть не покривала собівартості. В результаті експорт казеїну впав на чверть, до 6,2 тис. т.

Із позитивних трендів в зовнішній торгівлі можна зазначити хіба що розширення географії експорту. Якщо раніше казеїн продавався в основному в Польщу та Німеччину, то у 2023 році на Китай припало 17% всіх поставок, на США – 10%. Навіть у Мексику було відправлено більше десяти контейнерів казеїну.

Поточного року ситуація на ринку казеїну поки не покращилась. Ціни попиту лишаються на рівні 6000-6300 USD/т. Експорт, скоріш за все, суттєво не виросте.

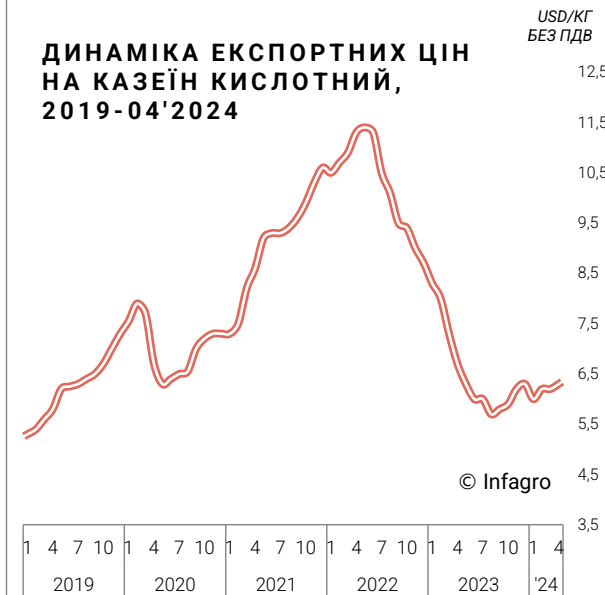
ДИНАМІКА ЕКСПОРТУ КАЗЕЇНУ КИСЛОТНОГО

© Infagro

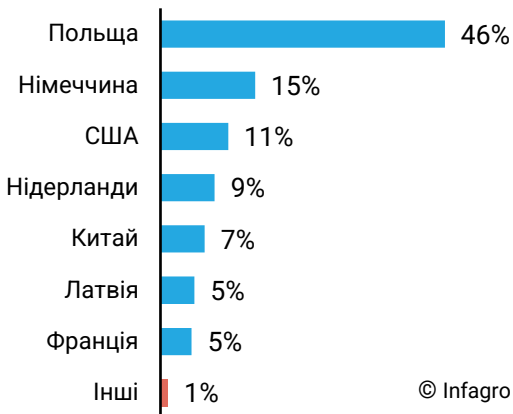

ДИНАМІКА ЕКСПОРТНИХ ЦІН НА КАЗЕЇН КИСЛОТНИЙ, 2019-04'2024

© Infagro

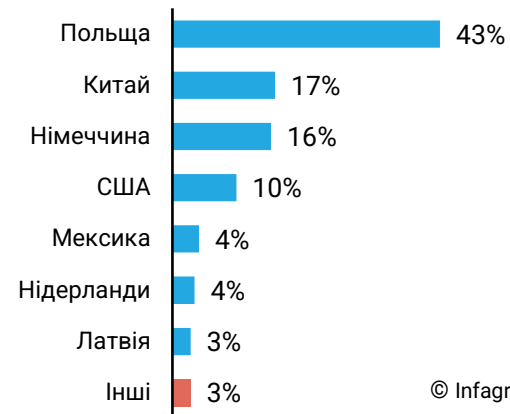

СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ КАЗЕЇНУ КИСЛОТНОГО ПО КРАЇНАХ ПРИЗНАЧЕННЯ У 2021

© Infagro

СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ КАЗЕЇНУ КИСЛОТНОГО ПО КРАЇНАХ ПРИЗНАЧЕННЯ У 2023

© Infagro

Суша сироватка

Україна все ще вважається порівняно великим виробником сиру, тому і пропозиція сироватки в країні значна. Через обмежене споживання товару на внутрішньому ринку значні обсяги сироватки експортуються.

Найбільші обсяги сухої сироватки українські заводи продавали за кордон у 2017-2018 роках, коли активність виробників сирних продуктів була на високому рівні. Пізніше, через суттєве зниження виробництва сиру і сирних продуктів, випуск сухої сироватки впав, зменшився і експорт.

У 2022 році випуск сиру і, відповідно, сироватки, помітно знизився. Але водночас значно впало і її споживання. Тому зменшення експорту сироватки не було співрозмірним зниженню виробництва сирів. Було вивезено 16 тис. т, що майже вдвічі менше, ніж у недалекому 2018 році. Причиною падіння була також втрата традиційних логістичних можливостей. Адже лівова частка товару останніми роками експортувалася в Китай та інші країни Азії та Африки і, звичайно ж, логістика відбувалась через українські порти Чорного моря, що стало неможливим з 24 лютого 2022 року. Тому, навіть маючи сировину, не всі заводи її переробляли належним чином. Але у 2022 році вперше з'явилась можливість експорту сироватки в країни ЄС, раніше безмитних квот на цей товар не було.

Незважаючи на можливість поставок у країни ЄС та збільшення виробництва сиру, у 2023 році експорт сироватки не виріс і склав також 16 тис. т. Ціни зовнішнього попиту до середини року впали вдвічі порівняно з аналогічним періодом 2022 року. Окремі виробники були змушені експортувати товар навіть по 500 USD/т, що вважається рекордно низьким рівнем з 2015 року. Така ціна була збитковою і низка операторів приймала рішення не сушити сироватку, заливаючи сировину...

Незважаючи на право поставок у ЄС, торік у регіон було продано лише 20% сироватки. Основним покупцем залишився Китай з часткою 37%, значні обсяги постачалися і в інші країни Північної та Південно-Східної Азії. Також традиційно ведеться торгівля з країнами MENA. Майже весь обсяг товару в Азію та Африку відправлявся через румунську Констанцу.

Поточного року, незважаючи на очікуване падіння виробництва сиру, експорт сироватки може навіть збільшитись. Але ціни попиту не набагато кращі ніж торік, тому бізнесу на сироватці немає, для більшості заводів це лише утилізація відходів сироваріння.

Є ще певне сподівання на покращення ринкової кон'юнктури, але станеться це не раніше, ніж у другому півріччі поточного року.

ДИНАМІКА ЕКСПОРТУ СУХОЇ СІРОВАТКИ

ТИС.
ТОНН

© Infagro

2019 2020 2021 2022 2023 '24(F)

ДИНАМІКА ЕКСПОРТНИХ ЦІН НА СУХУ СІРОВАТКУ, 2019-04'2024

USD/КГ
БЕЗ ПДВ

© Infagro

1 4 7 10	1 4 7 10	1 4 7 10	1 4 7 10	1 4 7 10	1 4
2019	2020	2021	2022	2023	'24

СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ СУХОЇ СІРОВАТКИ ПО КРАЇНАХ ПРИЗНАЧЕННЯ У 2021

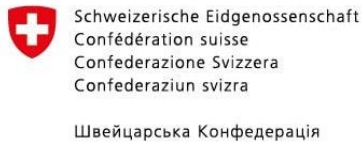
СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ СУХОЇ СІРОВАТКИ ПО КРАЇНАХ ПРИЗНАЧЕННЯ У 2021

КЛЮЧОВІ ТОВАРИ МОЛОЧНОГО ЕКСПОРТУ

Спеціальний інформаційно-аналітичний бюлетень підготовлений агентством Інфагро в межах серії експертних зустрічей з підтримки та просування експорту молочної продукції в умовах війни

Ці заходи проводяться **спільно з державною установою «Офіс з розвитку підприємництва та експорту» та аналітичним агентством Інфагро** за підтримки Швейцарії в межах швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України», що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія), www.qftp.org.

Цей інформаційно-аналітичний бюлетень підготовлений агентством Інфагро виключно з інформаційною метою та не гарантує точності і повноти інформації. При підготовці матеріалів використані дані Держстату України, матеріали інших відкритих джерел, дані власних моніторингів, розрахунки та оцінки Інфагро. За додатковою інформацією щодо даних, розрахунків і прогнозів можна звертатись +380 44 258 2502; info@infagro.com.ua; ТОВ Інфагро, Київ, 2024.

Цю публікацію було створено за підтримки Швейцарії в межах швейцарсько-української програми «Розвиток торгівлі з вищою доданою вартістю в органічному та молочному секторах України», що впроваджується Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія) у партнерстві із SAFOSO AG (Швейцарія). Відповідальність за зміст цієї публікації несе виключно автор(и). Точка зору автора(ів) не обов'язково відображає точку зору SECO, FiBL, SAFOSO AG, www.qftp.org.